

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 5 november 2021

Mål nr

Ö 6892-20

PARTER

Klagande

OB

Ombud: Advokat TN

SAKEN

Uteslutning ur Sveriges advokatsamfund

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnds beslut 2020-12-10 i ärende
D-2018/2577

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 214977

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

OB har yrkat att Högsta domstolen ska upphäva Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnds beslut om uteslutning.

Disciplinnämnden har motsatt sig att beslutet ändras. Om Högsta domstolen skulle finna att omständigheterna är sådana att de ska leda till annan påföljd än uteslutning, har nämnden yrkat att OB ska tilldelas en varning förenad med straffavgift om 50 000 kr.

SKÄL

Disciplinnämndens beslut

1. Det överklagade beslutet om uteslutning gäller OBs åtgärder när han företrädde en säljare i samband med överlåtelse av en mindre tivoliörelse. OB har varit medlem i advokatsamfundet i ungefär tio år.
2. I beslutet har disciplinnämnden funnit att OB i närmare redovisade avseenden både uppsåtligen gjort orätt och – i flera fall – allvarligt brutit mot god advokatsed. Det gäller framför allt åsidosättande av advokatens omsorgsplikt mot motparten samt, där också oredlighet bedömts föreligga, villkoren i det upprättade överlåtelseavtalet, agerande vid fakturering och medverkande vid pantsättning av bolagets försäkringsersättning. I de fall där OB ska ha gjort uppsåtligen orätt föreligger enligt disciplinnämnden inga mildrande omständigheter. Under alla förhållanden har nämnden ansett att omständigheterna sammantagna är synnerligen försvårande.

Uteslutning ur advokatsamfundet

3. Enligt 8 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken ska en advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller annars förfar oredligt, uteslutas ur advokatsamfundet. Är omständigheterna mildrande, får i stället en varning jämte straffavgift beslutas. Den som annars åsidosätter sina skyldigheter som

advokat får enligt andra stycket i samma paragraf meddelas en varning eller erinran. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får advokaten även i detta fall uteslutas ur samfundet. Enligt tredje stycket får en varning, om det finns särskilda skäl, kombineras med en straffavgift till samfundet på högst 50 000 kr.

Uteslutning på grund av oredlighet

4. Som framgår av lagtexten utgör ”uppsåtligen orätt” en form av oredligt förfarande. Vad som avses med oredligt förfarande kommenteras bara kortfattat i förarbetena. Det sägs där att förfarandet i vissa fall kan vara sådant att straffrättsligt ansvar inträder men att ett disciplinärt ingripande kan vara påkallat även när straff inte kan dömas ut (se NJA II 1943 s. 86 f.).
5. Vid bedömning av frågan, om ett förfarande utgör oredlighet i bestämmelsens mening, är advokatsamfundets vägledande regler om god advokatsed av särskild betydelse. Ett åsidosättande av advokatens skyldigheter, dvs. ett handlande som inte överensstämmer med god advokatsed, kan anses som oredligt om förfarandet är av mer graverande karaktär (jfr NJA 1994 s. 688). När bestämmelsen talar om att advokaten uppsåtligen gör orätt får den antas ta sikte på ett medvetet åsidosättande av dessa skyldigheter.
6. Ett oredligt förfarande av detta slag lär i allmänhet avse advokatens förhållande till sin klient. Men lagstiftningen omfattar också situationer där advokaten uppsåtligen har gjort orätt mot någon annan. Kravet på iakttagande av god advokatsed sätter upp vissa begränsningar i advokatens handlingsfrihet när klientens intressen ska tas tillvara; hänsyn måste tas även till motparten.
7. Detta kommer till uttryck i den vägledande regeln att advokaten inte får främja orätt (§ 1), något som anges just vara en av advokatens främsta skyldigheter. Av advokatsamfundets kommentar till reglerna framgår att det i denna skyldighet ligger att advokaten inte får främja sin klients intressen på ett

otillbörligt sätt. Det är, enligt vad som framhålls i kommentaren, inte tillräckligt att advokaten förvissar sig om att ett förfaringsätt inte är lagstridigt utan det måste också krävas att advokaten handlar på ett sätt som främjar hederlighet och redbarhet i rättslivet.

8. En annan skyldighet, som också tar sin utgångspunkt i att hänsyn ska visas motparten, är att advokaten när det är påkallat vid kontakt med en motpart som inte anlitar ett ombud eller biträde ska informera om att det inte ingår i advokatens uppdrag att ta tillvara motpartens intressen samt råda motparten att anlita advokat (§ 5.5). Även de regler som ska hindra intressekonflikter är här av intresse (§ 3.2).

9. Ifall det har förekommit ett graverande åsidosättande av dessa skyldigheter, kan det alltså leda till att advokaten anses ha uppsåtligen gjort orätt eller annars förfarit oredligt. Av betydelse är då sådana omständigheter som vilken skyldighet som har åsidosatts, vad saken har gällt, vem som har varit motpart och hur advokaten närmare har agerat. Inte minst när det ska bedömas huruvida advokaten inte uppfyllt sin omsorgsplikt och otillbörligt främjat klientens intressen kan det vara motiverat att göra en samlad bedömning av vad som har förevarit och hur det har gått ut över motparten. Ett handlande i strid med god advokatsed i ett visst avseende kan framstå som allvarigare och klart mera klandervärt när det inte ses för sig utan sätts i sitt sammanhang.

Bedömningen i detta fall

10. Som disciplinnämnden konstaterat innehöll det avtal om överlåtelse av aktierna i bolaget som OB utarbetade åt säljaren flera villkor som, i vart fall vid ett förvärv av detta slag, måste anses som osedvanligt betungande och oförmånliga för köparen. Detta gäller även med beaktande av att den största delen av köpeskillingen skulle betalas på kredit. Särskilt anmärkningsvärd är den fullmakt som genom avtalet gavs åt säljaren och där denne, trots

försäljningen, alltjämt fick företräda bolaget i princip utan några begränsningar.

11. OB hade inte anledning att utgå från något annat än att den person från tivolibranschen som anmält intresse att få köpa bolaget var oerfaren och saknade insikter om de rättsliga konsekvenserna av avtalsvillkoren. Ändå kontaktade OB inte honom för att väcka frågan om anlitan­de av egen juridisk hjälp innan villkoren accepterades. OB har förklarat att han visserligen övervägde saken men kom fram till att hans skyldigheter inte sträckte sig så långt; OB förlitade sig på säljarens uppgift att han tänkte nämna för köparen att OB inte hjälpte denne.

12. Vidare har framgått att OB därefter biträdde säljaren, som då handlade med hänvisning till den fullmakt som säljaren genom överlåtelseavtalet fått från tivolibolaget, när säljaren försökte pantsätta den försäkringsersättning som skulle tillkomma bolaget i avsikt att säkra sina egna och familjemedlemmars fordringar på bolaget. Sedan OB hade agerat på detta sätt beträffande försäkringsersättningen fortsatte han också att biträda säljaren i dennes tvister med bolaget.

13. Till detta kommer att OB flera gånger oriktigt fakturerade bolaget för det arbete han egentligen hade utfört åt säljaren. Som förklaring har OB hänvisat till ett villkor i överlåtelseavtalet enligt vilket köparen ska stå för säljarens advokat­kostnader och att det var ett misstag att fakturorna i stället riktades till bolaget.

14. Vid en samlad bedömning av vad som förekommit finns det inte skäl att frångå disciplinnämndens enhälliga ställningstagande, att OB i de av nämnden påtalade avseendena uppsåtligt har gjort orätt. Det har inte framkommit några mildrande omständigheter.

15. Disciplinnämndens beslut om uteslutning ska därmed stå fast.

I avgörandet har deltagit justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Johnny Herre, Agneta Bäcklund, Dag Mattsson (referent) och Eric M. Runesson
Föredragande har varit justitiesekreteraren Sofie Westlin